

KUZEY IRAK İÇİN YENİ BİR STRATEJİ İHTİYACI; YUMUŞAK GÜÇ YAKLAŞIMI

Yrd.Doç.Dr.Sait YILMAZ

Türkiye 21.Yüzyılın ilk çeyreğinde başına örülen önemli sorunların sarmalında kendisine çıkış yolları ararken Soğuk Savaş sonrası dönemin gerektirdiği yeni bir vizyon ve buna uygun devlet yapılanması ve rollerini belirleyememenin sıkıntılarını yaşamaya devam ediyor¹. Bu sıkıntıların başında da güvenlik politika ve stratejileri üretmedeki iç siyasal ve yapısal sorunlar yanında ulusal çıkarların proaktif olarak sağlanmasını ve korunmasını temin edecek bir güç projeksiyonu eksikliği gelmektedir. Dış dinamikler açısından ise bir yandan ABD'nin tek yanlı ve baskıcı politikaları karşısında kendini köşeye sıkışmış hissederken AB'ci post-modern dayatmalar ile ülke bütünlüğü ve güvenliği açısından önemli iç parametreleri kaybetme riskini her gün biraz daha fazla hissetmektedir. İç ve dış güvenlik ortamımız dış dinamikler ve onların içerdeki uzantıları ile yoğun bir propaganda ve psikolojik savaş kullanılarak şekillendirilirken, bizden beklenen ise demokrasi, ötekinin hakları, serbest piyasa düzmesi gibi etiketler altında kamufle edilen yeni düzene ikna olmamız ve çevremizde olan biteni kabullenmemizdir². Güvenlik sorunlarımız içinde en yakın tehlike olarak Kuzey Irak'ta gittikçe kangren haline gelen oluşumlar ile ilgili operatif tedbirler alma ve yeni bir strateji belirleme ihtiyacı için zaman neredeyse çok geçe yakın bir hale gelmiştir. Silahlı Kuvvetlerimiz tarafından da açıklandığı gibi *“Irak'ın bütünü ve özellikle kuzeyi Türkiye açısından tam bir çözümsüzlüğe doğru gitmektedir.”*³

Terörle mücadelede “siyasal çözüm” ve “diyalog” kaybedenlerin temasıdır.

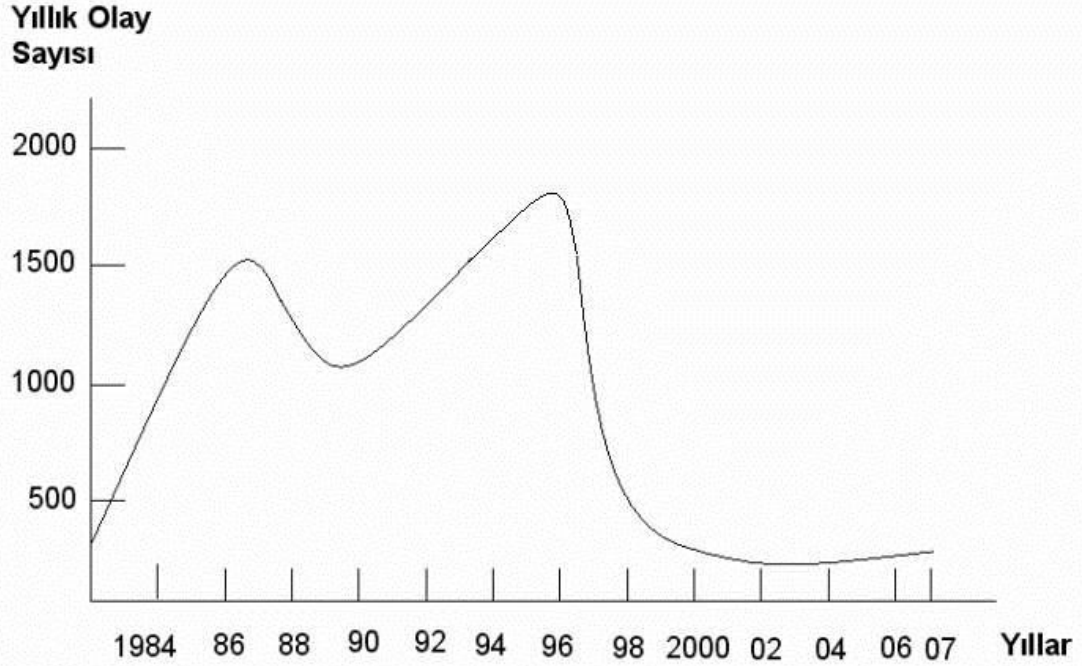
Terör uzmanları çok iyi bilir ki, terörün amacı; halkı ve hükümetini korku ve şiddet yani askeri yollardan yıldırarak amaçladıkları düzen için muhatap alınmalarını sağlamak ve nihai aşamada isteklerine siyasi zemin kazandırmaktır. Halbuki Türkiye'deki bölücü terör her zaman kontrol edilebilir bir düzeyde tutulmuş ve 1996 yılından itibaren belli kırılmış ve 2002 yılında ise PKK varlığı asgari düzeye inmiştir (*Şekil 1*). Terörle mücadeleyi sadece askerlerin işi olarak gören, güvenlik ve savunma politikası üretmekten hiç anlamayan ve dış dinamiklere karşı teslimiyetçi davranan hükümetler ise bugün terörün tekrar canlanmasına zemin hazırlamışlardır. Bununla beraber bugün canlanmaya çalışan terörist faaliyetler aslında terör örgütünün var olduğunu kanıtlamaya yönelik ve biraz da Türkiye'nin Kuzey Irak'a müdahalesini caydırmaya çalışan münferit sansasyonel eylemlerdir. Ancak Türkiye'nin terörle olan başarılı mücadelesi özellikle 1999 yılından itibaren “siyasal çözüm”, “diyalog” gibi kavramlar altında etki ajanları vasıtası ile halkın zihni bulanıklaştırılarak yeni bir mecraya sokulmaya çalışılmaktadır. Çünkü 1999 yılından itibaren bölücü terör, Türkiye ile askeri alanda mücadele ederek bir sonuca varamayacağını anlamış ve gerek iç dinamikleri gerekse başımıza örülen AB sürecini siper edinerek kendini muhatap saydıracak bir siyasal zemin arayışına girmiştir. Türkiye'de son yıllarda düzenlenen sözde barış konferanslarının ve ne yazık ki bazı eski devlet görevlilerinin yanında birtakım basın mensuplarının da sık sık siyasi çözüm ve diyalog kavramlarını ortaya atmalarının nedeni -eğer arkasında saflık yoksa terör örgütünün askeri yollardan

¹ Önerilen güvenlik reformu ve güç projeksiyonu için bakınız: Sait YILMAZ; *“Türkiye İçin Yeni Yaklaşım”*, Cumhuriyet Strateji, Sayı: 152, (28 Mayıs 2007), s.16-17.

² Küresel hegemonya sisteminin nasıl işlediği ve Türkiye'ye yansımaları için bakınız: Sait YILMAZ; *“21.Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat”*, Alfa Yayınları, (İstanbul, 2006).

³ Haber: *“Askerin Irak Kaygısı”*, Cumhuriyet Gazetesi, (25 Haziran 2007), s.8.

yapamadığını siyasi yollardan kazanmasını sağlamaya yönelik gayretlerden başka bir şey değildir.

Şekil 1: Yıllara Göre PKK'nın Karıştığı Olay Sayısındaki Değişim

Kuzey Irak'taki ulusal çıkarlarımız bölücü terör unsurlarının yok edilmesi ile sınırlı değildir.

Kuzey Irak'a müdahalenin yoğun olarak tartışıldığı bugünlerde ülkemiz gene dışarıdan ABD düşünce merkezlerinin de kullanıldığı yoğun bir propaganda ve psikolojik savaşa tabi tutularak, iç istikrarsızlığa sürükleneceği savı ile baskı altına alınmaya çalışılmaktadır. Bu seferki psikolojik savaşın ana teması "Türkiye'nin Kuzey Irak'a müdahalesinin hiçbir şeyi çözemeyeceği, sorunun gene diyalog yolu ile çözülmesi"dir. Yani bu sefer Kuzey Irak'taki Kürt gruplar üzerinden hem olası Kürt Devleti hem de PKK ile muhatap olunacaktır. Propaganda tekniğine uygun olarak Kuzey Irak ile ilgili ulusal gündemimiz PKK'ya odaklanarak daraltılmakta, çıkarlarımız kısırlaştırılmakta ve terörle mücadele ile ilgili haklarımız dahi sözde diyalog yolu tavsiyesi ile vesayet altına alınmaktadır. Nitekim sözde ulusalcı bazı kesimler bile söz konusu müdahalenin sadece "Kuzey Irak'taki PKK'nın yok edilmesine yönelik ve kısa süreli bir hareket olacağını" ifade ederek bu propagandaya yardımcı olmaktadır. Türkiye'nin Kuzey Irak'taki çıkarları önem derecesine göre sırası ile Kerkük ve Musul'daki enerji kaynakları, bölgedeki Türkmenlerin haklarının korunması ve nihayet bölgedeki terör örgütü yataklarının tamamen yok edilmesidir. Türkiye'nin Kuzey Irak'taki ulusal çıkarları içinde Osmanlı döneminden bugüne gelen ve bugün artık anlamını yitiren 1926 Anlaşmaları ile sekteye uğrayan Misak-ı Milli'nin revize edilmesi, bu kapsamda Kerkük ve Musul'daki haklarımızın ve Türkmen varlığımızın korunması PKK sorunundan daha önceliklidir. Bu ülkenin vatandaşı olan herkes başkalarına demokratik gözükeceğim diye ulusal çıkarlarımızı açıkça ifade etmekten ve savunmaktan çekinmemelidir. Bu çıkarların önündeki engel ise sanıldığı gibi sadece ABD değil onun çıkarlarına hizmet ederek bağımsız Kürdistan hayalini gerçekleştireceğini sanan Kürt grupların başındaki küstah lider tayfasıdır. Özetle Kuzey

Irak'ta sorun sadece PKK'nın yok edilmesi değil bölgenin güvenlik ortamının yeniden şekillendirilerek bir grup eşkıyanın başında olduğu Kürt denetiminden Türk denetimine geçirilmesidir.

Bugünkü Kuzey Irak, istikrar değil istikrarsızlık kaynağıdır.

ABD'nin Ortadoğu bölgesi ile ilgili hedefi enerji güvenliğinin söz konusu olduğu yerlerde çıkarlarına karşı çıkma riski olan güçleri ufalamak ve ülke inşası dahilinde mümkün olduğunca uydu devletler oluşturmaktır. 1920'lerde Kuveyt'in var edilişi için İngilizler ne öngördüyse bugün aynı Kürtler için ABD ve Ortadoğu'da yeni bir istikrarsızlık bölgesinden medet uman İsrail tarafından istenmektedir. Bölgede kurulacak bir Kürt devleti sadece Türkiye için değil tüm bölge için bir istikrarsızlık kaynağı olacaktır. Geline aşamada dış dinamiklerin propaganda mekanizması bölgedeki Kürt grupları sözde hakları hep elinden alınmış, kandırılmış, zulüme uğramış, bir türlü bağımsızlık kazanamamış mağdur insan topluluğu olarak tanıtmaktadır⁴. ABD ve İsrail'in uydusu olma karşılığında "bağımsız bir Kürdistan" kurma hayalindeki Kürt liderlerin tasfiyesi Kuzey Irak'taki çözümün temel parametresidir. Aksi takdirde ne Türkiye'nin ahdi çıkarları ne de bölgenin güvenliği hiçbir zaman istikrarlı bir zemine kavuşamayacaktır. Bu açıdan Türkiye'ye dayatılmaya çalışılan "ABD-Türk-Kürt Gruplar" şeklindeki üçlü mekanizma hiçbir zaman kabul edilmemeli, Türkiye; Irak konusunu ABD ve Merkezi Irak Yönetimi'nin Arap unsurları ile görüşmelidir. İstikrarlı bir Irak ancak Irak'ın toprak bütünlüğü içerisinde merkezi otoritenin gerek ülke kaynakları gerekse yönetimi konusunda etkin olduğu, kültürel bakımdan hakların korunduğu bir eyalet sistemi ile sağlanabilir. Bu kapsamda;

- Enerji kaynakları gelirlerinin eyaletleri müstakil arayışlara sevk etmeyecek şekilde merkezi yönetimde olması,
- Kerkük ve Musul şehirlerinin Türkmen eyaleti dahilinde kabul edilmesi,
- Kuzey Irak'ın güvenliği, enerji dağıtımı, istikrarı ve imarında Türkiye'ye öncü rol verilmesi ve
- Irak'ın bütünlüğünün korunmasında Merkezi Irak Yönetimi, ABD ve Türkiye'nin bir garantörlük anlaşması çerçevesinde işbirliği süreci yaratması elzemdir.

Kuzey Irak için yapılacak pek çok şey bulunmaktadır.

Kuzey Irak konusunda olması gereken Türkiye'nin uzun vadeli bir dış politika kapsamında bölgedeki güvenlik ortamını hiç olmazsa 1990'lı yıllardan beri şekillendirmesi ve 2003 yılında yakaladığı fırsatı kaçırmayarak, Kuzey Irak'ta denetimi sağlamasaydı. Bunu görece ve uygulayacak ne siyasi irade ne istihbarat fonksiyonları (istihbarat üretimi, örtülü operasyonlar, propaganda ve psikolojik savaş kabiliyetleri) ne de silahlı kuvvetler dışındaki yumuşak güç unsurlarını esas alan bir güvenlik yapısı hala mevcut değildir. Türkiye'nin bugüne kadarki sadece Silahlı Kuvvetlere dayalı "caydırma" stratejisinin ABD desteği ile küstahlaşan ve kendi sonlarını göremeyen Kürt liderler üzerinde yeterince etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Kuzey Irak'taki ulusal çıkarlarımız devletimizin bekası ile ilgilidir ve gelinen aşamada güç politikaları kullanılması artık zorunlu hale gelmiştir. Ancak güvenlik sorunlarının çözümünde, güç politikalarının uygulanmasında silahlı kuvvetler en son başvurulacak çare olmakla birlikte, her güvenlik sorununa silahlı kuvvetler ile cevap verme alışkanlığımız hala devam etmektedir. Bununla beraber uzun vadeli bir stratejiyi desteklemek üzere kısa

⁴ William R. POLK: "Irak'ı Anlamak", Çev.: Nurettin ELHUSEYİNİ, NTV Yayınları, 2. Baskı, (İstanbul, 2007), s. 136, 150-152.

vade de yapılacak pek çok şey bulunmaktadır. Bu kapsamdaki stratejileri Silahlı Kuvvetlerin doğrudan kullanılmadığı, yumuşak güç unsurları ile derhal uygulamaya geçilmesi gereken “güvenlik kalkanı” ve Kuzey Irak’taki Kürt denetiminin tasfiyesini işgal yolu ile öngören “tampon bölge” stratejisi olarak iki ayrı grupta görmek gereklidir. Nihai durumda Kuzey Irak’taki Kürt-ABD ittifakının yerini ABD ile çıkar bileşkesi sağlamış bir Türk denetim sistemi almalıdır. Türkiye, yumuşak güç konsepti dahilinde ülke inşası kabiliyetini Kuzey Kıbrıs’tan sonra burada da göstermelidir. Bu vizyon; öngörü, cesaret ve beceri istemektedir. Eğer gelecek nesillerin bizleri bunları göstermemekle suçlamasını istemiyorsak bulunduğumuz görevlerin ve bize yüklenen ulusal çıkarlarımızı sağlama, ülkenin refah ve güvenliği için gerekenleri yapma yükümlülüğümüzün gereklerini yerine getirmeliyiz.

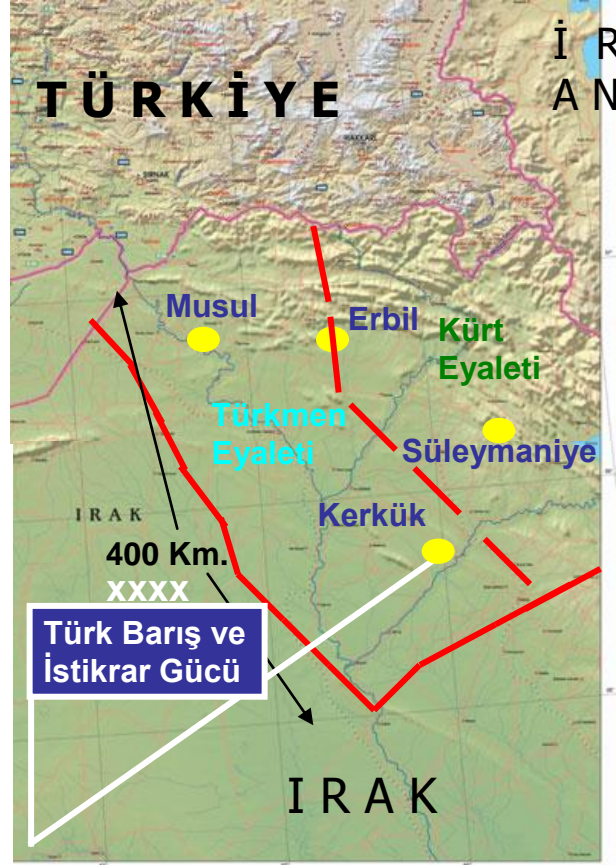
Kuzey Irak için öncelikli strateji yumuşak güç kullanımını öngören “güvenlik kalkanı” olmalıdır.

Türkiye, bu strateji dahilinde Kuzey Irak’taki güvenlik ortamını kendi çıkarlarına göre şekillendireceği bir güvenlik politikası ve güç projeksiyonu uygulamalıdır. Temel hedefi öncelikle bugünkü Kürt liderleri tasfiye ederek, Kuzey Irak’taki siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel ve güvenlik parametrelerini ele geçirmek ve inisiyatifi ele almak olacak bu politikanın aktörleri ise proaktif siyasi, ekonomik ve kültürel güç unsurlarımız yanında örtülü operasyon ve psikolojik savaş kabiliyetlerimiz olmalıdır. Bu kapsamda hükümet, düşünce merkezlerimiz, üniversitelerimiz, siyasi partilerimiz, şirketlerimiz, bankalarımız, yardım kuruluşlarımız, medyamız, vakıf ve derneklerimiz ile Kuzey Irak’ın şekillenmesi ile ilgili bir vizyon ve güç sistematığı oluşturulurken güvenlik alanında özel savaş unsurları ile Kürt yönetiminin bir an öncesi tasfiyesi öncelikli askeri hedef olmalıdır. Bu kapsamda ABD’deki örneklerine benzer şekilde emekli asker, polis ve istihbarat elemanları tarafından kurulacak ve hukuki bağlayıcılığı olmayan özel askeri şirketler vasıtası ile Kürt gruplar ile anladığı dilden mücadele edilmesi askeri stratejinin daha çok profesyonel askerlerden oluşan özel ve diğer örtülü güç unsurları ile birlikte bir parçası olarak düşünülmelidir. Güvenlik kalkanı stratejisi kapsamında, Kürt liderlerin tasfiyesine kadar olan dönemde, zorlayıcı diğer tedbirler olarak; Kürt gruplarının can damarı olan, esasen PKK’ya ve Kuzey Irak’taki Kürt liderlere komisyon veren Türkiye’deki bazı Güneydoğu Anadolu aşiret şirketleri ve ABD ile iyi geçinen bazı Türk şirketlerine ve kişilerine rant sağlamaktan başka bir fayda sağlamayan Habur sınır kapısından yapılan ticaretin, Türkiye’den giden elektriğin ve benzinin kesilmesi, Türk müteahhitlik hizmetlerine son verilmesi başlangıç için önemli birer tedbir olacaktır. Yumuşak güç kullanımı kapsamında ABD ile önce bir güvenlik mutabakatı oluşturulması ve Türk-ABD kabiliyetlerinin işbirliğini sağlayacak bir eş güdüm sağlanması yararlı olacaktır.

Kuzey Irak için “Tampon Bölge” oluşturma stratejisi gittikçe kaçınılmaz gözükmektedir.

Bu stratejiye geçişe neden olacak gerekçeler genellikle “güvenlik kalkanı” ile öngörülen inisiyatifin sağlanamaması ile ilgilidir. Kısaca Kerkük’ün statüsü, Türkmenler, bölücü terör ile ilgili beklentilerimizden daha öncelikli olmak üzere Kuzey Irak’taki Kürt denetiminin ortadan kaldırılamaması, bu grupların ve ABD’nin bölgede bildiğini okuması üzerine Kuzey Irak’ta denetimi askeri açıdan öncelikle sağlamayı öngören bir işgal hareketi ile Kerkük ve Musul’un da dahil olduğu bir bölge kontrol altına alınmalıdır. Harekatın kapsamı Irak’ın bütünlüğü ve istikrarı garanti edilene kadar Irak’ın Kuzeyindeki denetimi sağlamak, silahsızlandırmak, ülke inşası ve istikrar sağlamayı müteakip nihayet bölgeyi Merkezi Irak Yönetimi’ne bir mutabakat

kapsamında devretmektir. Bu hareket ile Kuzey Irak'taki siyasi ve idari yapı yeniden düzenlenmeli ve Türkiye'nin güvenliği ile ilgili istikrarlı bir ortam sağlanana kadar tampon bölgedeki kontrol devam ettirilmelidir (Şekil 2).

Şekil 2: Muhtemel Tampon Bölge Uygulaması

Barış ve İstikrar Gücü tarafından güvenlik sağlanırken Kuzey Irak'ta yönetimin siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutları da Türkiye tarafından örülmelidir. Söz konusu gücün bölgede kalışının uzun süreli olacağı sadece Kuzey Irak için değil tüm bölge için güvenlik unsuru olacağı hesaplanmalıdır. Bu hareket gerek Kerkük ve Musul, gerek Türkmenler gerekse PKK ve bölgedeki bağımsız devlet isteklerinin önündeki en gerçekçi ve kalıcı çözümün anahtarı olarak yumuşak güç unsurları ile birlikte tasarlanmalı ve kararlılıkla icra edilmelidir. Yumuşak güç kapsamında özellikle ülke inşasına yönelik planlama ve kabiliyetlerin koordinesi bizzat Hükümetin sorumluluğunda MGK Genel Sekreterliği kontrolünde yerine getirilmelidir. Ülke inşası kapsamında bölgedeki Kürt gruplar arasından dost bir Kürt idareci grubu yaratılarak yeni yönetimin oluşturulmasında istifade edilmesi düşünülmelidir. Silahlı Kuvvetlerimizin güç ve kabiliyetleri, bölgedeki gruplar ile karşılaştırılmayacak kadar üstün ve sonuç alıcıdır. Olabilecek dış baskılar zaten yapılmıştır ve bundan daha öteye gidemeyecektir. Türkiye, gerekli uluslararası hukuki dayanaklara da sahiptir; yeter ki kendi kendimize sorun çıkarmayalım.

Sonuç olarak Kuzey Irak'ta vakit gittikçe geç olmadan yeni stratejiler uygulama zamanı gelmiştir. Bu stratejilerin hedefi Kuzey Irak'ta ne Kürt ne de ABD denetimi değil Türk denetimi sağlamak olmalıdır. Bu nedenle öncelikle yumuşak güç ve örtülü operasyonlar ile bir dönüşüm başlatılmalı, bu dönüşüm tampon bölge oluşturulmasını öngören bir askeri hareket ile tamamlanmalıdır. Böyle bir harekate silahlı kuvvetlerimizin hazır olduğundan şüphemiz yoktur. Hükümetin de kendini sadece

kaynak sağlayıcı rolünden sıyırıp yeni bir güvenlik reformu dahilinde gerek yumuşak güç projeksiyonu gerekse özel savaş, ülke inşası ve istihbarat kurgumuzun geliştirilmesi ile ilgili ödevlerini bir an önce tamamlaması gereklidir. Böyle bir yönetim ise askerlerle tam bir uyum içinde çalışabilecek sözde değil özde Atatürkçü bir iktidar ile sağlanabilir. Bu milletin dün olduğu gibi bugünde olabilecek tüm olumsuzlukları ve fedakarlıkları göğüsleyeceğine ve ülkesi için bir şeyler yapmak isteyen insanların her zaman yanında olacağına inanalım.